

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan zvečer, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za vse leto 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld. 40 kr. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za jeden mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom računa se po 10 kr. za mesec po 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština znaša.

Za oznanila plačuje se od četristopne petit-vrste po 6 kr., če se oznanilo jedenkrat tiska, po 5 kr., če se dvakrat, in po 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska. Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnništvo je v Gospodskih ulicah št. 12.

Upravnistvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari.

Majhen narod!

Premnogokrat čujejo in čitajo se jadikovanja in vzdih: „Slovenci smo majhen narod! Povsod nas prezirajo!“ Istina je, da nismo velik narod, istina, da nas prezirajo, da se naš glas ne devlje na tehtnico in se mnogokrat niti ne poštevajo, a vse to še ne opravičuje rečenega jadikovanja, kajti sami smo krivi, če čutimo, kako majhni da smo, sami se moramo na prsi tolči, da nemamo večje veljave in vsaj nekoliko uspeha. O nas velja prislovica: Kakor si postiljaš, tako bodeš ležal.

Bilo je in jih je še jednako malih in še manjših narodov, nego smo mi Slovenci, a znali so si pridobiti ugled in veljavo pred svetom, priborili so si priznanje svojih pravic in častno mesto v zgodovini. Neso gledali na število svoje, marveč dosledno in z železno vstrajnostjo poganjali so se za svoje smotre, za svojo korist, borili se zanje z britkim orožjem v roki, dokler ni bilo popolnega uspeha, dokler si neso privojevali svojih pravic, samostalnosti svoje. Tako vidimo v starem veku helenske rodove, tako n. pr. v današnji dobi junaške Črnogorce, ki o sebi lahko reko: Malo nas je, a smo ljudi, mal narod, a narod junakov.

Vse drugače pa je v nas. Tisočletno robstvo utisnilo je našemu značaju svoj pečat, pokvarilo nam duha, da se ne moremo dvigniti do pravega narodnega zanosa, da smo malodušni in neodločni, kakor da bi še vedno čutili robsko verigo okolu vratu. In kadarkoli se le malo otresemo tega robskega duha, potegne zopet neugodna nam sapica s kake strani, začne se širiti oportunistvo in mi smo ob belem dnevu s slepoto udarjeni, da ne pojмимо niti tega, česar nam treba in da se niti od naših sosedov Nemcev in Italijanov nečemo učiti.

In vendar nam poslednji dajo jako jasna napotila. Vzemimo le v roko „Tagespošto“, ali kakšno drugo jednako glasilo in čitali bomo v njem natečaje za razne službe v tem ali onem nemškem mestu ali trgu. Vsekdar pa je v natečaju izrecno povedano, da mora prosilec biti „deutscher Nationalität“. Slovenec in Slovan sploh je že „a priori“ izključen, zanj v Nemcih ni kruha.

Iz naravnega nagona ohraniti samega sebe, moramo tudi mi posnemati ta vzgled in ravnati se

po Tugomerovih besedah: „Tvrđ bodi, neizprosen, mož jeklen“, katere, žal, često navajamo, katerih pa še nismo vsprejeli kot glavno pravilo v svojem političnem delovanju. To glavno pravilo mora postati meso in kri, kajti življenje je boj in v tem boji zmaga naposled le ono pleme, katero je krepkeje, katero ima več vstrajnosti in energije, katero postopa po geslu „Svoji k svojim“ in odbija klin s klinom.

Tako zvana „Monroe-doktrin“ uči, da Amerika pripada Američanom, v naščini pa slóve to pravilo: Slovenija Slovincem! In tega nam se je dosledno držati. Zató zmatramo za kričečo hibo, ako se kaderkoli daje tujcu prednost pred domačinom, ako se odlična javna služba podeli osebi, ki se v javnih listih ponaša s svojimi prispevki za nemški šulferajn in je že s tem pokazala, da je nam sovražna. „Schulverein“ in „Südmark“ lomastita že po naši zemlji z namenom, da nas potujčita, uničita, mi pa jemljemo v službo te zloglasne dvojice pristaše! Pri oknih in vratih usiljuje se nam nemščina, nekateri niki mej nami pa vender z Nemci vred glasujejo za zloglasnih 600 gld. za neobligatni pouk nemščine!

To so žalostne prikazni in kadar se pojavljajo, je vselej umesten izrek, da smo majhen narod, umestna pa tudi trditev, da se s takimi čini sami še pomanjšujemo, da je Slovenec res od jako mehkega lesa, ker še takrat ni trđ, kadar bi imel braniti pravice jezika in naroda svojega in ker se še ni dokopal do izpoznanja, da je narodnostno uprašanje eminentno krušno uprašanje.

Zaradi tega hrepeneče pričakujemo one dobe, ko taci dogodkov ne bode več v nas, ko bomo vsi kot pogumni in odločni boritelji stali na braniku in uspešno odbijali vse naskoke, ko bomo v svojem delovanju tvrđi, neizprosni, jekleni, v svojih sklepih soglasni in v vseh svojih dejanjih dosledni. Takrat bomo lahko s ponosom rekli, da nas sicer ni veliko, da pa navzlic temu nismo več preziran in — majhen narod!

Dokler pa tega ni in je naša organizacija tako slaba, da nekateri vlečejo zdaj sem, zdaj tja, kakor ladija brez kompasa, bomo pa še vedno vzdihali: Slovenci smo — majhen narod!

Deželni zbor kranjski.

(IX. seja, dne 11. novembra leta 1890.)
(Konec.)

Posl. Hribar je pred glasovanjem še prav izborni govoril o važnem uprašanju, ki ga poročevalec ni omenil, to je električna razsvetljava, ki je ceneja od plina in je luč sedanjega časa. Mnoga mesta imajo že splošno električno razsvetlavo upeljano (Temešvar, Žižkov, Trident itd.) Kapital, ki ga investiramo v gledališče mora biti varen, varnost pa je pri električni razsvetljavi mnogo večja. S številkami jasno dokazuje po proračunu firme Křižek, ki prevzame odgovornost, da bi v okroglih številkah za 150 večerov plinova svečava veljala 4200 gld., električna pa samo 2700. Instalacija za plin je proračunjena na 7000 gld., za elektriko na 30.000 gld. (po računih najdražje firme Křižek.) Razloček pa se pokrije s prihranki. Tudi pri zavarovalni premiji je znatna razlika pri elektriki, ker vse zavarovalnice so sklenile izdatno znižati premijo pri gledališčih z elektriko razsvetljenih. Če se računa, da bode gledališče za 200.000 gld. zavarovano, bila bi premija pri plinovi svečavi 2400 gld., pri električni pa samo 1600 gld., torej 800 gld. razločka. Ker se elektrotehnične firme prizadevajo, da se sklene postava, da vsa gledališča morajo biti električno razsvetljena, je mogoče, da v kratkem bode treba sprememb, ki bi veljale mnogo denarja. V Brnu, Pragi itd. niti za rezervo nemajo več plinove svečave. Predlaga naslednjo resolucijo:

Deželni odbor se pooblašča, da za slučaj, ko bi po natančnem preudarku prišel do prepričanja, da bi to bilo v korist za finančno gospodarstvo gledališkega zaklada, upelje v deželno gledališče mesto projektovane plinove električno osvetljava.

Ker je bila žalibog ta resolucija po izjavi dež. glavarja premalo podprta, padla je, kar je prav obžalovati.

Posl. dr. Tavčar izreka svoje začudenje, da finančni odsek ni izrekel tudi od svoje strani zahvale hranilnici, ki je podpirala gledališko zgradbo. Ker je gledališče važen zavod za narod slovenski, pripomogla je hranilnica hoté ali nehoté tudi narodni stvari, in zato se čuti zavezanega, staviti

LISTEK.

Tedenske drobtinice.

(Sv. Martin in naši krčmarji; „Selbstmordwetter“; Narodni in Sokolski dom; „monumentalviertel“; Glasbenamatica; Celjska nemška trdnjava in novi topovi; lov na kozla; čudna trojica; ruski carjevič v Ljubljani.)

Sveti Martin, ki vino krsti, pogledal nas je skozi modro okence iz nebes, privoščil nam je vsaj jeden na pol solnčen in jasen dan. Sicer bodo pa letos mestu njega menda naši krčmarji pošteno opravljali posel krščenja, ker vinska kapljica, katero nam je rodilo letošnje izredno suho leto, bode pač dobra in močna, a premalo je bode za toliko žejnih grl. Kaj je tedaj bolj naravno, nego da se krsti. Vodovod imamo tudi in tako se bode poskušal kemični proces, kako se ujemata pristna vinska tekočina in pa ona, katero nam podaja naš vodovod. Bode li ta kemični proces se izvršil v zadovoljnost vinopivcev, o tem bi se drznil močno dvomiti.

Skrajni čas pa je zares, da so se zaprle prej tako dolgo trdovratne zabite nebeške zatvornice, ter

nehale obsipati nas s tekočimi dobrotami, ki so v podobi snega in dežja padale na nas. Ta neprestana moča združena z znano našo Ljubljansko meglo rodila sta že neiznosni „Selbstmordwetter“, kakor ga je imenovala neka nervoznosti podvržena gospa, katera pa k sreči ni Angleškinja, in če bi se bilo bati, da se ga iznebi zares po radikalnem angleškem načinu. Saj celo na bolj trdne živce upliva v blizu jednakem smislu.

Bodočo spomlad utegne živahno življenje nastati okolo stavbišča novega deželnega gledališča. Ker so se že vse naše monumentalne zgradbe nesle na oni sicer malo ekscentralni del mesta, navajam deželni muzej, deželno gledališče, hranilnično poslopje, in bode ta del mesta postal zares naš „monumentalviertel“ sprijaznil bi se prav lahko z mislijo, da postavimo tudi naš „Narodni dom“ tam gori. Lep in obsežen prostor bil bi na razpolaganje, nasproti gledališču za sedanjim provizorskim magazinom, na katerega prostoru se bode v morda v nedolgi bodočnosti zgradil gotovo nov del mesta, ker tega vender ne verjamem, da bi do sodnjega dne baš tam morali peči vojaški komis. Še manj pa sem preverjen, da bode vojaška bolnica mogla

še dolgo vrsto let stati v sredini mesta, posebno, če se bode na drugo stran mesto vedno bolj razširjalo. Šteti so torej dnevi teh dveh sicer jako koristnih zavodov, katera pa bode prav lahko se zgradila kje drugod, mesto pa bode pridobilo toli potrebnega prostora, da se razširja baš okolu najnovejšega in najlepšega dela mesta. Če bode padlo par kostanjevih dreves Lattermanovega drevoreda v žrtev, ne bode baš taka nesreča, saj nam jih bo ostalo še dovolj in bode prihodnji vihar imel temmanj posla z njih uničevanjem. Če v Ameriki predstavljajo kar cele hiše, ne bode tudi nam tako težavno, postaviti morda par kostanjevih dreves na drugo mesto, kjer bodo potrebni zaradi harmonije z ostalimi nepoškodovanimi.

Na vsak način pa se bode pričel graditi prihodnje leto tam gori ali „Sokolski dom“ ali pa, kar bi še bolje želel skupni „Narodni dom“. To uprašanje postalo je zdaj nekako tako zrelo, da tudi odbor Narodnega doma bode moral nekaj ukreniti, ako neče, da zanimanje, katero se je tako požrtovalno kazalo za ta zavod dolgo vrsto let, ne zaspi popolnoma. Videli boste, gospoda, kako bode zopet oživel to zanimanje, ko bode storjen prvi korak,

predlog: Naj se kranjski branilnici, ki je pripomogla, da se že letos gradi dež. gledališče izreče zahvala. Predlog se vsprejme.

Poročevalec baron Schwegel razlaga, zakaj v finančnemu odseku ni bilo ugodno mnenje za električno razsvetljavo. Sicer pa on izreka privatno svoje mnenje in obžaluje, da se stvar ni mogla rešiti ugodno, nadeja se pa, da se bode stvar vender še dala drugače rešiti.

Dež. predsednik baron Winkler omenja, da vlada ni kriva zamude v potrjenji postave zaradi mej mej občinama Ljubljansko in Šiškarško, da od njene strani ni zadržka, da se postava potrdi, če se pogodita obe stranki v tem uprašanju. Potem se je vršilo glasovanje, kakor smo že naznanili.

Posl. Murnik poroča o prošnji strokovne šole za lesno obrt v Kočevju za podporo. Ker šola napreduje in je prošnja utemeljena dovoli se po predlogu finančnega odseka 250 gld. podpore.

Posl. baron Schwegel poroča o prošnji preiskovalca starin Jern. Pečnika na Krškem za nagrado. Ker ima mož zasluge za to stroko in je vse svoje najdene stvari izročal muzeju predlaga fin. odsek: Naj se dovoli dež. odboru kredit 200 gld., katerega sme uporabiti v to, da nakupi od g. Pečnika starin po njih vrednostih. Predlog se vsprejme.

Posl. Višnikar poroča o popravilu ceste mej Verčičem in Črnomljem in o preložitvi strme Semiške okrajne ceste ter nje uvrstitve do Črnomlja mej deželne ceste. Po nasvetih dež. odbora predlaga finančni odsek: 1. Da se odobri preložitve navedene ceste mej Verčičem in onim mestom, kjer se odcepi čez Semič držeča okrajna cesta, po načrtu c. kr. inženjerju Wieznickega, katerega pa je treba prenaraditi glede proračunjenih stroškov; deželnemu odboru pa se naroča, da o tej zadevi dalje postopa ter prihodnjemu dež. zboru zopet poroča, oziroma predloži načrt deželnega zakona in stavi primerni nasvet o izvršitvi zgradbe. 2. Dalje se naroča dež. odboru, naj izvrši potrebne preiskave, če mogoče po svojih tehnikih, v svrhu poizvedbe ugodnejše črte. 3. Dež. odbor sme metliškemu cestnemu odboru nakazati donesek 250 gld., da pripravi tehniški operat za preložitve strme Semiške okrajne ceste. 4. Prošnja cestnega odbora metliškega gledé uvrstitve ceste, ki naj bi se preložila v njenem nadaljevanju mimo Krupe čez Stransko vas do Črnomlja, mej deželne ceste se pa odkloni.

Posl. Dragoš podpira predloge in izreka željo, da se kaj stori za te kraje, posebno, ker ne bodo deležni dobrot železnice. Vsi predlogi bili so vsprejeti.

Posl. dr. Vošnjak poroča o prošnji Ivane Saurau, vdove okrožnega zdravnika, za miloščino. Prošnja se odkloni, a nasvetuje, da jo uvažuje okrajni zdravniški svet v Radovljici.

Prošnja županstva v Iškivasi za podporo za zgradbo šole izroči se dež. odboru.

Posl. dr. Tavčar poroča o prošnji podobčine Kašelj, da se most v zgornjem Kašlju uvrsti mej objekte okrajnih cest. Občina se pritožuje, da je breme postalo neznosno. Prošnja izroči se dež. odboru v daljno preiskavanje.

Posl. Krsnik poroča o preložitvi okrajne ceste od Dunajske državne ceste pri Prevojah, oziroma

Lukovcih na Moravče ter predlaga: Dež. odbor se pooblašča, da za napravo tehniškega načrta sme porabiti 400 gld. ter da skrbi, da bode operat v pravem času gotov, ter da po pregledu operata postopa v zmislu zakona in dež. zboru v prihodnjem zborovanju dalje poroča in stavi o izvršitvi zgradbe primerne nasvete.

Posl. Grasselli predlaga konec seje, ker ima odsek za dolenske železnice takoj sejo in je pri prihodnji točki dnevnega reda se nadejati daljnega razgovora. — Sklep seje se vsprejme.

Dež. glavar naznanja še nekatere novo došle prošnje, katere se izroče dotičnim odsekom. Ob 1/2 uri se sklene seja. Prihodnja seja bode v petek 14. t. m. ob 10. uri zjutraj.

Govor deželnega poslanca Ivana Hribarja v seji kranjskega deželnega zbora dne 31. oktobra 1890.

(Po stenografičnem zapisniku.)

Visoki deželni zbor! Kakor se razvidi iz proračuna normalno-šolskega zaklada naraščajo troški za ljudsko šolstvo od leta do leta rapidno. Ne spadam mej one, ki trdijo, da so troški za ljudsko šolo brezplodni; temveč priznavam celó potrebo, da storimo kolikor mogoče, da se popolnuje in povzdiguje naše ljudsko šolstvo. Ako pa dovoljujemo tako veliko doplačilo za normalno-šolski zaklad, moramo tudi skrbeti, da se varuje deželnemu zboru gotova ingerenca na ljudsko šolstvo. To ingerenco pogrešamo dosedaj popolnoma. Opozarjam visoko zbornico le na neki sklep, ki je bil storjen pred dvema letoma, ki pa dosedaj ni bil izpeljan od visoke deželne vlade.

Kakor vam je vsem znano, izdal je deželni šolski svet dne 5. februarja l. 1887. ukaz, kateri je pozneje dne 24. decembra l. 1887. dopolnil, ukaz namreč, da se ima upeljati obligatni pouk nemščine na vseh tro- in četverorazrednih ljudskih šolah na Kranjskem. Deželni zbor je v svoji seji dne 19. januarja l. 1888. proti temu ukazu se oglasil, češ, da je deželni šolski svet, ker ni bil zasljal faktorjev, ki imajo vzdrževati šole, ravnal popolnoma proti jasnemu smislu šolskega zakona. Zaradi tega sklenil je visoki deželni zbor dne 19. januarja l. 1888. resolucijo, katera se je glasila, da se imajo udeležiti obligatnega pouka nemščine na tro- in četverorazrednih ljudskih šolah le oni otroci, katerih stariši izrecno ne izjavijo, da tega ne želijo.

Gospoda moja! Ta resolucija sama na sebi je, kakor sem imel priliko naglašati že lanskega leta, jako krotke naravi; ta resolucija je pa tudi po mojem prepričanju ravno tako v jasnem protislovju s šolskim zakonom, kakor oni ukaz deželnega šolskega sveta; kajti po zakonu se nikdo ne sme siliti, da bi se moral poučevati v drugem deželnem jeziku. Tukaj pa je implicitno izrečeno nekako siljenje, ker bi se sicer bilo moralo reči: „le oni otroci naj se udeležijo pouka nemščine, katerih stariši to izrecno zahtevajo.“ Tako določilo bi bilo v smislu šolskega zakona; če se pa otroci silijo, da se uče nemščine in je starišem le na prosto voljo dano, da protestujejo proti temu, kar zakon sam ne dopušča, tedaj je to flagrantno prestopanje zakona. Pa vender deželni šolski svet, respektivno visoka deželna vlada ni odgovorila ničesar deželnemu odboru gledé resolucije z dne 19. januarja l. 1888., dasiravno smo lani odgovor urgovali. Vsaj v poročilu deželnega odbora ne nahajamo takega odgovora, in ker se mi je držati tega poročila, zaradi tega odgovor — ko bi bil v tem tudi došel — za-me ne eksistuje. Obžalovati je to, kajti tako ravnanje deželne vlade izpodkopa veljavnost deželnega zbora in je obrneno proti dostojanstvu te visoke zbornice.

A poglejmo, kako je nastal ukaz deželnega šolskega sveta z dne 5. februarja l. 1887. Leta 1879. in sicer dne 26. oktobra obrnil se je deželni odbor do deželnega šolskega sveta s prošnjo, naj se upelje obligatorični pouk nemščine po ljudskih šolah na Kranjskem in potem je deželni šolski svet o tem v svoji seji dne 17. junija l. 1881. sklepal ter je želji deželnega odbora tudi ustregel. Leta 1887. poiskal je deželni šolski svet oni sklep iz leta 1881. in vzel ga je za podlago svojemu ukazu. Utegnilo bi se torej trditi, da je šla stvar pravilnim potom in da deželni šolski svet ni ničesar drugega ukrenil, nego to, kar je postalo sklep l. 1881. Ali tu je treba preudariti, kake so bile razmere l. 1879. in 1881. in kakošne so bile razmere l. 1887. ko je deželni šolski svet zopet izdal oni ukaz. Leta 1879. imela je v deželnem zboru večino ona stranka, ki zastopa manjšino prebivalstva v deželi naši, in katere tendenca je bila vedno, da se je ponemčevalo prebivalstvo kolikor le mogoče. Leta 1881. je bila ista večina v deželnem zboru in v deželnem šolskem svetu. Leta 1887. pa je bila stvar drugačna. Tedaj je imela večino v deželnem zboru, v deželnem odboru in upam vsaj — dasiravno nisem prepričan o tem — da tudi v deželnem šolskem svetu stranka, ki reprezentuje večino deželnega prebivalstva. Pričakovalo bi se torej bilo po vsej pravici, da se bode sklical deželni šolski svet v posvetovanje, predno se v njegovem imenu izdà tak načelno važen ukaz, in da se bode visoka deželna vlada tudi ozirala na sklep, kateri bi bili storili v njem avtonomni zastopniki stranke, ki ima sedaj večino v deželnem zboru, stranke, katera jedina je opravičena govoriti v imenu naroda. Akoravno pa so se razmere od l. 1879. in 1881. sem tako radikalno spremenile, vender deželni šolski svet l. 1887. ni sklical seje, da bi se bilo v plenumu sklepalo o onem ukazu, ampak za hrbtom avtonomnih članov, in ne da bi se bili ti zasljal, zgodilo se je, da je izdal deželni šolski svet ona dva ukaza. Leta 1881. torej, ko je bila v večini sedanja manjšina, se je sklepalo v plenumu; l. 1887. pa, ko smo imeli že večino mi, se pa ni potrebno zdelo deželnemu vladi, da bi bila o tem dala sklepati avtonomnim članom šolskega sveta, temveč izdal se je brez njihove vednosti dotični „ferman“. Tako postopanje zdi se mi jako čudno. Naš deželni šolski svet podoben je nekako bogu Janus-u, samo z različkom, da je Janus kazal prijazno lice na obe strani, deželni šolski svet pa kaže le na jedno stran prijazno smehljajoče avtonomno lice, na drugo stran pa namrgoden obraz z nagubanim čelom, v kateri sta utisnjeni črki „c. k.“. Že večkrat in tudi v tej visoki zbornici smo videli, da nam vselej, kadar zahtevamo nekoliko večje pravice gledé ljudskega šolstva za-se, vlada pravi: „to spada deželnemu šolskemu svetu, ki je c. kr. oblastvo“; kadar pa pravimo, da nimamo zaupanja do deželnega šolskega sveta, se nam od strani iste visoke deželne vladi deželni šolski svet nasproti stavlja kot „avtonomni urad“, češ do njega morate vender imeti zaupanje. In če pride zopet deželni zbor z zahtevo, da se ozir jemlje na njegove sklepe, pravi se: „deželni šolski svet je c. kr. oblastvo, in ima torej odločevati pravico v lastnem delokrogu.“ To je pač čudno ravnanje ki zaslužuje, da se javno ožigosa.

Rekli bodeste morebiti, da je odveč, ako se oglašam proti potrebi nemškega jezika na ljudskih šolah. Oglašam pa se vender in stojim v tem oziru na istem stališču, na katerem so stali o svojem času izkušeni voditelji naroda slovenskega in še celo tudi današnji častiti gospod poročevalec. In to je po mojem mnenju tudi jedino pravilno stališče.

Kaj pa je naloga ljudskega šolstva? Da se uče jeziki? O tem poučuje nas najbolj zakon sam in sicer § 1 zakona z dne 14. maja l. 1869., katerega si dovoljujem prečitati in kateri se glasi: (bere:) „Ljudski šoli je naloga, odrediti otroke, da

ko bode zapela prva motika pri zgradbi od vseh tako željno pričakovanega našega ideala! Pokažite torej malo več enerģije ter se združite složno v našem narodnem geslu: Naprej!

Da bode naša tako vrlo napredujoča „Glasbena matica“ v par letih potrebovala tudi prostornih, bolj primernih prostorov, nego so oni, katere ji je iz naklonjenosti prepustil v zadregi, v kateri se je nahajala, vrli njeni sedanji g. predsednik, to je tako jasna stvar, da o njej niti ni treba govoriti. Ali bomo res mogli dolgo izhajati v sedanjih prostorih in gledati, kako se nemška muza širi in košati v svoji novi palači, naša pa naj ostane večna pepelka? Tudi iz tega velevažnega uzroka je živo potrebno, da stvar našega narodnega doma pride konečno v tok in začanja dobivati kake konkretno lice. Čitalnica, Sokol in Glasbena matica, vsi trije potrebujejo tako nujno dostojnih prostorov, da bi bil pravi narodni greh, odtezati jim jih še nadalje. Zatorej se prav za trdno nadejam, da se bode to pereče uprašanje skoraj rešilo ugodno.

Celjska nemška trdnjava naročila si te dni par novih Krupovih topov, katere so ulili v znani nemški hiši, v še bolj nemškem Gradcu. Trudili

so se sicer nekateri slovenski poštenjaki, kateri so obsojeni, da morajo pobajati v ono nemško hišo in tam tratiti čas, ne da bi od tega imeli kaj hasni, da zabranijo ulivanje teh topov, a zaman bil je njih trud. Topa sta se ulila in Celjski nemški mogotci streljali bodo ž njima odslej po nevarnih Slovencih. Kogar bode zadela krogla iz teh topov, prebila mu bode tako luknjo v žep, da bode petdesetaki kar sipali se iz njega, ali pa ga bode pobabila tako, da 10 dnij ne bode mogel stopiti na dan, če namreč ne bode žep imel „podfutra“ s petdesetaki. Če se bode pa Celjska trdnjava s tacim dvomljivim orožjem ubranila konečni svoji usodi, to je stvar, o kateri nas bode poučila bodočnost. Na vsak način pa nam priča to ojačevanje Celjskih nemških nasipov, da strah pred Slovenci ni podoben onemu, o katerem pravijo, da je v sredi votel, ob kraji pa ga nič ni, kajti po vrabcih ne strelja se s topovi — rekel je nekaj grof Andrassy. Pristavil bi, da za tako streljanje potrebne so večje tice, n. pr. sokoli.

Tudi v Ljubljani imeli smo te dni čuden lov v deželnem dvorcu. Ustrelil je tam nekdo brez puške kapitalnega „kozla“, katerega bode, kakor čujem preparator našega deželnega muzeja iz hvaležnosti

za povečšano plačo „našopal“, da se bode razstavil v večni spomin slovenske radikalnosti, s katero se je nekaj dičil omenjeni strelec. Premišljevali sem začel, kako čudno se vender včas snidejo ljudje, kako čudna, sicer le triperesna detela je zrasla na oni livadi, na kateri je bil ustreljen gori imenovani kozel.

To je pač res čudna trojica, tako polna skrivnosti in neumljivih tajnosti, da bi bilo težko razvoljati jih, dokaz pa mi je, kako opravičene so večne tožbe naših Nemcev, kako se jim slabo godi, kako jih povsodi zatirajo ti slovenski trinogi.

Končno naj še konstatujem, da Ljubljanci neso prav čisto nič radovedni. Ko se je pretekli dni vozil skozi Ljubljano ruski carjevič, mislil bi bil človek, da bode radovednost gnala vse na kolo dvor, da bode vsaj toliko ljudij, kakor pri kaki mestni poroki. A ženske neso se pokazale radovedne, moški pa še tem manj in bilo nas je primerno malo — radovednežev, kateri pa v petih minutah, katere se je mudil vlak v Ljubljanski megli tudi nesmo videli mnogo več, nego oni, kateri so lepo flegmatično ostali doma.

Ahasver II.

bodo нравni in pobožni, razvijati jim duševne moči, oskrbovati jih s znanostmi in vednostmi potrebnimi, da se lahko dalje omikajo za življenje, in postavljati jim pravo dno, da bodo enkrat pridali ljudje in državljani.“

Tu v tem paragrafu ni nikakoršnega govora o drugem jezikovnem pouku, kakor o pouku materinega jezika. O tem nam je pojasnilo tudi ukaz ministra za uk in bogočastje z dne 20. avgusta l. 1870. Naj mi bode dovoljeno prečitati § 51 tega ukaza, ki se glasi: (bere):

„Smoter jezikovega uka je: prav razumevati, kar se od drugih sliši v materinem jeziku, potem tudi zmožnost, ustno in pismeno svoje misli dobro in gladko pripovedovati; . . .“

To je torej minister smatral kot okvir za jezikovni pouk na ljudskih šolah in to je jedino prava naloga ljudske šole, do te dobe, da se otroci nauče materinega jezika in potem drugih znanostij v zmislu zakona z dne 14. maja l. 1869.

Reklo se bode morebiti, da je nemški jezik v naši deželi potreben. Ugovarjam temu. Če v drugih deželah ni potreben, zakaj se pa smatra, da je pri nas potreben? Morebiti zato ker so pri nas take razmere, da slovenskemu narodu ni še dano enakopravnost, kakor mu gre po zakonu. Slovenski jezik bi moral biti vpeljan tudi v uradih in potem bi naš kmet nikdar več ne izrekel tiste želje, katero moremo tu in tam čuti, ko kmet vidi, kako veljavo ima nemški jezik pri c. k. oblastvih. Sam sem imel priliko prepričati se v nekem davkarskem uradu, kako različno se postopa s strankami. Prišel je kmet v davkarijo in se z davkarsko knjižico v roki ponižno približal uradniku, ki je imel sprejeti denar. Ali kaj se zgodi? Uradnik zarenči nad njim kakor lev v menažeriji, če ga kdo moli v počitku. V istem času pa je vstopil gospod, ki je nemško govoril. Uradnik mu je prišel nasproti, podal mu roko in prijazno je z njim govoril. Ali je potemtakem čudno, če kmet, ki vidi, da tako postopajo po uradih, da se proteže človek, ki se poslužuje nemškega jezika, začne misliti, da je oni, ki zna govoriti nemški, več kakor oni, ki zna samo slovenski? Zato najdete tu in tam na kmetih misel, da naj se otroci uče nemškega jezika, da bodo potem „znali govoriti z gospodo“. To je gotovo nenaravno. Dajte slovenskemu jeziku one pravice, katere smemo zahtevati, in prišlo bode do tega, da bode tudi gospod govoril slovenski in nikdar več ne bode čuli, da bi kmet izrekel željo, naj se njegovi otroci uče nemškega jezika. Potem bode prišla tudi naša dežela do onega spoznanja in prepričanja, katero nahajate že davno na Hrvaškem, Madjarskem, Poljskem in Češkem, da je ljudska šola le za to, da se otroci izobražujejo za življenje in ne za to, da se nauče nemškega jezika.

Pri tej priliki mi bode dovoljeno, da se ozrem še na neke besede, katere sem v svoje začudenje slišal v finančnem odesku. Tam je prečastiti gospod deželni predsednik izrekel med drugimi tudi besede: „Avstrijsi smo, zato nam je potreben nemški jezik.“ Gospoda moja! te besede spekle so me v dno srca, ob enem pa tudi silno iznenadile. Od kdaj pa je nemški jezik obilježje avstrijskega patriotizma? Bilo bi pač žalostno, ko bi prišlo kdaj do tega, ali prepričan sem, ker dosedaj še ni prišlo, da tudi nikdar prišlo ne bode, kajti to bi značilo propad Avstrije, zakaj nikdar ne bode mogoče prisiliti vse narode, nemškega jezika se naučiti in s tem pokazati avstrijski patriotizem.

Ali morebiti mi bode kdo odgovoril: „Znanje nemškega jezika je za nas dejanska potreba.“ Zanimavam odločno tudi to. Kje pa imate to veljavo nemškega jezika na Ogerskem, na Hrvaškem? In ti deželi: Ogerska in Hrvaška, ali ne spadate tudi v Avstrijo? In kje nahajate to veljavo nemškega jezika na Galiskem, kjer je notranji uradni jezik tudi poljski? Ako bi bil nemški jezik obilježje avstrijskega patriotizma, nikdar bi ne bila smela dovoliti nobena avstrijska vlada takih izjem; nikdar ne bi bila smela dopustiti nobena avstrijska vlada, da se dene nemški jezik tako ob veljavo, ko se je to zgodilo v Galiciji, na Madjarskem in na Hrvaškem. Ker pa hvala Bogu v višjih krogih doslej ni bilo prepričanja, da bi se nemščini na ljubo morali zatirati vsi drugi jeziki, zato se pušča ne katerim narodom, svobodno se razvijati, ker to gotovo bolje koristi državi, kakor napenjanje otrok v ljudskih šolah s poukom nemškega jezika.

Dolžnost mi je pa tudi pri današnji priliki kot poslancu mesta Ljubljanskega ozirati se na šolske razmere v Ljubljani. Olajšal mi je to nalogo naš mestni šolski svet v Ljubljani s krasnim poročilom o tukajšnjih javnih in privatnih ljudskih šolah, katero je letos izdal. To poročilo je jako poučno in zanimivo, in hvaležni moramo biti vsi, ki se pečamo s šolskimi zadevami, da nam je sestavil to poročilo okrajni šolski nadzornik gospod profesor Levec. Posebno zanimivo in poučno je to poročilo gledé dveh šol, kateri nam je visoko ministerstvo oziroma sam deželni šolski svet ukazal ustanoviti. Prosim Vas, vzemite to poročilo, kdor je ima pri sebi, in odprite stran 23. in bodele našli tam, da je bilo koncem šolskega leta 1889/90 na mestni nemški dvorazredni deški šoli samo 4 pravih nemških otrok in 106 tacihi, ki so govorili nemški in slovenski jezik, torej pravih Slovencev.

Na mestni nemški štirirazredni šoli je bilo

78 nemških deklic, v tem ko ste bili 102 slovenski. Te številke govoré jasno, da nemške šole v Ljubljani niso bile potrebne in da bi bila zadostovala že samo jedno- ali dvorazredna nemška šola za deklice.

Poročilo pa je zanimivo tudi še v drugem oziru. Vzemite letno poročilo nemške dvorazredne deške šole in pregledajte si imenik učencev. Našli bode, da jih je iz skupnega števila 110 stanovalo 24 zunaj Ljubljane: v Šiški, Mostah, Šmartinu, Selu in Vodmatu. Da so ti učenci sinovi slovenskih starišev ni dvomiti, kakor je tudi gotovo, da nista Nemca ona dva „Kozla“, ki sta — ne vem kako — iz Komende zašla v to šolo. Ker se za šolo godne otroke iz Vodmata, Sela, Šmartina in Most vzdržuje posebna ljudska šola pri Sv. Petru in ker ima tudi Šiška svojo šolo, opravičen je mestni šolski svet — in tudi dolžnost njegova je — da zabrani ustovp v nemško šolo vsem otrokom iz teh vasij.

Še bolj zanimivo je to poročilo gledé štirirazredne nemške dekleške šole. V vseh štirih razredih izkazane so samo učenke iz Ljubljane in iz drugih oddaljenih krajev; iz Sela, Most, Šiške izkazane ni niti jedne; toda izkaz, kateri je dodan poročilu na strani 24. — izkaz gledé stanovanja učenk — kaže nam interesantni faktum, da je to šolo obiskovalo 19 deklic, ki so stanovali zunaj Ljubljane. Odkod torej to protislovje?

Stvar je čisto jasna. Ravnateljica je jednostavno zatajila, da so nekatere deklice iz Vodmata, Sela, Most ali Šiške — zapisavi v program mesto pravega stanovišča Ljubljano samo zato, da ohrani šolo v sedanjem obsegu, ker ve, da so za imenovanje vasi posebne šole in bi se otroci ne smeli sprejemati v to šolo.

Glejte, gospoda moja! taka je potreba za nemške šole v Ljubljani, pa vender deželni šolski svet tako hiti, da bi vstvarjal definitivna učiteljska mesta na obeh šolah. Dekliška šola se je zopet letos razširila za jeden razred. Če se je imela kdaj aka slovenska šola razširiti, čakalo se je 5 let, da se je pokazalo, če je učencev v potrebnem številu in potem še le se je zistemovalo mesto učitelja. Pri prvi in drugi mestni deški šoli vidimo dokaz za to. Tam se bode predlagalo za prihodnje leto 1200 gld., namreč za 3 pomočne učitelje po 400 gld. in vender je dokazano, da so dotične paralele, na katerih bodo poučevali ti pomočni učitelji, že davno prenapolnjene in ker nastaja potreba celo za nove paralele, gotovo je, da se ne bodo več opustile. In vender tu deželni šolski svet ne zistemizuje stalnih učiteljskih mest! Nimam sicer ničesar proti takemu postopanju, kajti po zakonu mora se res 5 let čakati, da se pokaže povprečni letni uspeh. Ali deželni šolski svet imel bi jednako deliti solnce senco. Če torej teko, kakor sem naznanil, postopa glede slovenskih šol, moral bi postopati ravno tako tudi glede nemških šol. Zato pa je čudna tista naglost, s katero ustanavlja deželni šolski svet vsako leto definitivna mesta na nemških šolah, ne da bi bilo zakonitega dokaza za njihovo potrebo. Meni bode to dalo povod, da bodem stavil poseben predlog, kadar pridemo do dotične točke proračuna; za sedaj pa le izražam, da bi slovenski narod, kateri zavzima 96 % vsega prebivalstva dežele Kranjske, zasluževal od deželnega šolskega sveta več ozira, ko doslej; zlasti da bi se le-tá moral bolje ozirati na sklepe, kateri se store v tej visokej zbornici.

Govor deželnega poslanca Luke Svetca

v seji kranjskega deželnega zbora dne 11. novembra 1890.

(Po stenografičnem zapisniku.)

Slavni zbor! Moj predlog je v rokah in torej je častiti gospodi znano, kaj da predlagam. Predlagam namreč napravo pravne akademije, oziroma juridične fakultete in napravo nadsodišča v Ljubljani. Dovolite mi, da ta svoj predlog tudi na kratko utrdim. Namen mojemu predlogu je, pospeševati narodno ravnopravnost, katera je z državno osnovno postavno slovenskemu narodu zagotovljena; zakaj znano je, da se ta osnovna postava, kar se tiče nas Slovencev, ne izvršuje, in znano je, da po Koroškem in Štajerskem, po Primorskem in tudi še sem in tje pri nas pišejo zapisnike s slovenskimi strankami nemški ali laški in da se izdajejo odloki in sodbe slovenskim strankam v nemškem ali laškem jeziku. Zahteva, da se pravica vrši vsakemu narodu v njegovem jeziku je pač tako sama po sebi razumljiva, da se je le čuditi, da v Avstriji, katera se ponša, da je pravna država, ustavna država, ta pravica še ni uresničena. Kaj je pač uzrok temu, da se proti slovenskemu narodu ustavna postava, slovesno po cesarju potrjena, ne izvršuje? V prvi vrsti je uzrok pač slaba volja naše državne vlade, pomanjkanje energije v tem oziru.

Moja gospoda! Več kot 20 let je dotična ustavna postava v moči in vender sem in tje v slovenskih pokrajinah rekel bi še čisto nič ni izpolnjena. Nedavno, moja gospoda, se je šolski nadzornik Komljanec obsodil in sicer obsodil zato, ker on neki v 4 letih, kar je bil nadzornik, enega ukaza deželnega šolskega sveta ni izvršil. Ali moja gospoda, kaj porečete sedaj o naših ministrih, kateri 20 let ne izvršijo slovesno potrjene osnovne

državne postave? (Klici na levi: „dobro, dobro!“) In ali imajo naši ministri kak izgovor, ne izvršiti te postave? Čisto nobenega uzroka.

Včasih se je trdilo, kakor da bi osnovna postava o narodni ravnopravnosti zahtevala še kakih izvršilnih postav, ali ta misel se je že davno ovrgla. Naša osnovna postava o narodni ravnopravnosti bila je po postavi z dne 21. decembra leta 1867., pravomočna precej po razglasitvi, in se je imela precej po razglasitvi izvrševati in kakor osnovna državna postava mora ta postava prešiniti vse državno življenje, po njej se mora ravnati postavodajstvo in vsa državna uprava. In če bi bila tej osnovni postavi nasprotujoča kaka druga postava iz prejšnjih časov, gospoda moja, vsaj poznamo izrek starih Rimljanov: „Lex posterior derogat priori“ — po tisti postavi bi morala taka nasprotujoča postava sama ob sebi priti ob veljavo. Torej čisto nobenega izgovora nemajo naši ministri, da ne izvrševajo državne osnovne postave.

In kaj so nasledki tega, gospoda moja? Prvi nasledek je ta, da nam pomanjkuje zmognih uradnikov. Tožba je splošna in sami ministri se pritožujejo, da na Koroškem, na Štajarskem nimajo dosti slovenščine zmognih uradnikov. Mogoče, da je to resnica, ali gospoda moja, kdo je kriv temu, ali ni sama državna vlada kriva, ker ne uravna šolstva v zmislu državne osnovne postave?

In še neko drugo napako moram omeniti pri tej priložnosti. Postava se ne izvršuje, ker je nje izvršilo položeno večinom v roke nemških in laških uradnikov. To je neka glavna napaka, zakaj nemški in laški uradniki so proti nam Slovanom tako slabo razpoloženi, imajo toliko predsodkov, da jim, rekel bi, skoraj ni mogoče nam pravičnim biti. Ako torej državna vlada hoče jedenkrat, da one postave postanejo resnica, se mora izvršilo izročiti slovenskim rokam, ki razumejo Slovana (Klici na levi: „Dobro, dobro!“) in zatorej ravno predlagam jaz, da se napravi v Ljubljani juridična fakulteta, da se vzgajajo slovenščine zmogni uradniki in da se napravi višje sodišče za slovenske pokrajine, ker sedaj imamo dve nadsodišči, jedno v Gradci in drugo v Trstu; povsodi premagujejo ali Nemci ali Lah, Slovenci pa so povsodi v manjšini. In nasledek je, da se ne skrbi za slovenski juridični naraščaj za slovenske pokrajine, in po drugi strani, da se ne gleda na to, ali je v pravosodji narodna ravnopravnost zastran Slovencev izvršuje.

Naša dolžnost je torej, gospoda moja, da pri-ganjamo vlado na to, naj stori svojo postavno in ustavno dolžnost.

Sedanja naša grofa Taaffeja vlada je precej s pričetkom razglasila svoj program, da hoče spravo narediti mej avstrijskimi narodi. Ali uprašam Vas, gospoda moja, je-li sprava mogoča brez pravice? Je-li mogoče, da se sporazumimo mej seboj, ako se jednemu vse dovoljuje, drugemu pa najprimitivnejše pravice kratijo? Na tej podlagi je sprava nemogoča in jaz se le čudim, kako se more o spravi govoriti, mej tem, ko se vse neprestano dela, da bi se sprava onemogočila. In, gospoda moja, mar to, kar zahtevamo, ni postavno? Pri neki priložnosti se je tukaj v zbornici omenjalo, da dobivamo toliko koncesij od ministerstva, da jih kar že komaj prenašamo, pa še nismo zadovoljni in še vedno novih zahtevamo.

Vender, kar smo prejeli, to ni nobena koncesija, to so le drobtinice naše pravice (Klici na levi: Dobro, dobro, tako je!), to moramo zahtevati po svoji dolžnosti do naroda in do države. (Odobranje na levi.)

Vem, da se mi bode ugovarjalo, vi Slovenci hočete juridično fakulteto, hočete nadsodišče, katero bi večinoma slovensko uradovalo, ali vaš jezik za to še ni goden, vaš jezik še ni dosti razvit za to. — Moja gospoda, to se je našemu jeziku že mnogokrat ugovarjalo, tudi takrat, ko se je hotela slovenščina upeljati v gimnazije, in vrh tega se je takrat tudi reklo, nemate profesorjev in učnih knjig. Ali ko je prišlo dovoljenje, našli so se profesorji in našle so se knjige, in prepričan sem, naj se le dovoli Slovincem rabiti svoj jezik kjerkoli, v šolah in uradih, in bode se našle vse potrebščine in tudi možje, kateri bodo to izvrševali. Jezik naš se lepo, čudovito lepo razvija. Primerjajmo naš sedanji jezik, kakor se rabi v knjigah, kakor se rabi v javnem življenju in pri uradih, in primerjajmo ga z nemškim jezikom, ako posežemo za dobro stoletje nazaj, v čas slavne cesarice Marije Terezije. Oglejmo si nemške postave in ukaze iz tistega časa. Moja gospoda, ako se primeri paš sedanji jezik s tistim nemškim jezikom, mora se reči, da je naš jezik res klasičen jezik proti nemščini tistega časa. (Odobranje na levi.) In jezik, ki se je razvil na tako lep način, kljub temu, da je bil tako zmetavan in zatiran, ima prihodnost in je vreden, da stopi v vrsto drugih izobraženih jezikov.

Porečete mi tudi zastran uradnikov, da neso zmogni slovenščine itd. Resnica je, mnogo jih je, ki neso dosti zmogni, še več pa takih, ki nečejo zmogni biti. Nasproti pa imamo tudi uradnike, kateri spoštujejo postavno, ki se drže svoje prisege, katero so prisegli kot uradniki, da bodo osnovne državne postave natančno spolnovali. Imamo uradnike, ki dandanašnji slovenski uradujejo in tako lepo pišejo, da se mora človek kar čuditi. — Može, ki se morebiti materinega jezika v šoli še učili neso, ki so vse, kar znajo, z lastnim trudom si prilastili

in so takorekoč samouki, ti možje pišejo tako, da se njih pisava sme pred svetom pokazati. To so možje, pred katerimi se mora klobuk sneti, na katere smeta narod in država ponosna biti.

Ali, moja gospóda, jaz pridem še na neke druge zadržke naše narodne ravnopravnosti, in ti zadržki so grda navada naših nasprotnikov, pri vsaki priložnosti obsipati nas z denuncijacijami. Komaj kaj dosežemo ali kaj zahtevamo, že se usipajo na nas denuncijacije, kakor ploha. Ni dolgo tega, kar ste sami čitali v „Novi Preši“, da nas je nek prijatelj počastil s celim uvodnim člankom, v katerem je kar mrgolelo takih denuncijacij.

Ker so pa te denuncijacije take, da nam sem in tja delajo zapreke, ker se od ljudij, ne dosti poučenih, verjamejo, zatorej dovolite, da v kratkem odgovorjam na te denuncijacije.

Tako na primer se nam očita panslavizem. Definicije te besede seveda ne poznam, vendar pa jaz mislim, da se misli s tem reči, da vsi Slovani delamo na to, da bi se združili v jedno veliko slovansko državo. Moja gospóda, ali ima ta reč kaj verjetnosti? Pomislite, da še mi avstrijski Slovani se ne moremo sporazumeti za skupni program. To bi gotovo bilo nam vsem na korist in tudi državi. Ali dosedaj se nam Slovanom še znotraj države ni posrečilo sporazumljenje za skupni program in mislite li, da bi to laglje bilo sporazumeti se z vsemi mnogobrojnimi slovanskimi narodi, z vsemi slovanskimi državami? Kdor to pomisli, bode rad priznal, mislim jaz, da je to samo fantom ali fantazija, s katero se strašijo nevedni ljudje, s katero se strašijo, rekel bi, politični otroci.

Drugo, kar se nam očita in kar je bilo tudi v „Preši“ brati, je to, da mi hočemo napraviti veliko jugoslovansko kraljestvo. Tistega člankarja, ko bi ga poznal, bi jaz naprosil, naj napravi načrt, kako bi se dala ta ideja uresničiti, naj pove sredstva, s katerimi bi se dala napraviti velika jugoslovanska skupina zoper voljo Avstrije. In, mislim, ko bi ga za ušesa prijel, ne vedel bi odgovora, in ko bi le količkaj poštenja imel v sebi, rudečica bi ga od same sramote občila zastran tega, kar po svetu pisari. Velika jugoslovanska skupina bi se s privoljenjem Avstrije najbrže dala narediti in morebiti bi bila tudi jako koristna. (Klici na levi: Dobro, dobro!)

Mnogo stoletij so branili Slovani južne in zapadne meje avstrijske proti Romanom in azijskim barbarom (poslanec Hribar: „in proti Nemcem leta 1866!“). Ali ne mislite, da bi taka skupina bila tudi zdaj močna bramba proti jugu in zapadu, proti vzhodu in zahodu? (Odobrovanje na levi.)

Bog ve, če naši vladni krogi tega ne bodo še enkrat sprevideli in sami v roke vzeli naprave take jugoslovanske skupine.

Očita se nam nadalje rusizem, ali moja gospóda, Peterburg in Moskva sta daleč in gravitirata v Peterburg in v Moskvo, to mislim bi bilo posebno za nas Slovence jako težavna reč, tako težavna, da se mi zdi, da tisti, ki trdi, da je ta gravitacija mogoča, da se sam sebi smeje in le norčuje s tem, kateremu kaj takega na nos obeša.

Ali moja gospóda, kakor sta Peterburg in Moskva daleč, veliko bližje je pa Berlin (veselost na levi in klici: „Dobro, dobro!“) in od Berlina moja gospóda veje nekaj časa neka sapa, katere se mi zdi, da je za našo državo jako nezdrava (odobrovanje na levi, poslanec Hribar: „Resnica!“) Sicer nečem dolžiti nemške vlade, ampak delujejo na Nemškem tudi drugi faktorji, časniki, društva druge take moči. Moja gospóda, to dela, da je ta sapa, ki veje od Berlina, pač pri vsem tem, če je tudi vlada ne podpira, za našo državo vendarle nevarna. Kaj pa so nasledki tega? Mi vidimo, da ta sapa napihuje nekatere Nemce tako, da postajejo proti Slovincem in sploh proti Slovanom od dne do dne nestrpljiveji, neznosnejši, kakor so to pokazali žalostni dogodki v Celju in Opavi. Ta sapa daje tudi nekaterim Nemcem pogum, da očitno demonstrirajo v velikonemškem pomenu, da slavé in povzdigujejo vse, kar pride iz Prusije. Naša Avstrija, naša dinastija, to jim je že bolj zadaj.

Jaz bi želel, da se naj slavni vladi tudi take demonstracije naznanjajo. Demonstracije, ki so obrnene proti nam Slovincem, te so bi rekel celó organizovane in sicer tako dobro organizovane, da njih žice vodijo noter v kabinetno pisarno Njega Velečastva, kakor smo imeli pred par leti žalostno skušnjo. Želel bi, da bi tisti ljudje (Poslanec dr. Tavčar: „Renegati!“), ki vodijo tiste žice v kabinetno pisarno, da bi tudi ne pozabili opomniti velikih krogov na demonstracije velikonemške, katere so bolj nevarne, ker je Berlin blizu, Peterburga in Moskva pa daleč. (Odobrovanje na levi.)

Neka sapa iz Berlina dela na to, da bi se Cislajtanija kolikor mogoče ponemčila in žalibog tem težnjam se ne nasprotuje tako, kakor bi bilo za Avstrijo dobro. Mislite si, moja gospóda, da se ponemčijo Slovenci, da se ponemčijo Čehi. Cislajtanija postane nemška. Mislite-li, da je potem za Avstrijo zraven združene Nemške še kaj prostora, da se potem Avstrija more držati na strani Nemčije kot samostalna, posebna država?

Moja gospóda, iz tega je razvidno, da, ako se mi upiram ponemčevanju, vršimo svojo patriotično dolžnost do Avstrije. Zakaj recimo, da se Čehi in Slovenci ponemčijo, da postane slovenski in češki element, kateri se mora pač reči, da je pravi na-

ravni avstrijski element, recimo, da iz tega elementa postanejo renegati, ne mislite-li, da bi se silno lahko ponovilo leto 1848, ko je nastala revolucija na Dunaji za Veliko Nemčijo in na Ogerskem za samostalni magyar orszóg? Mar ne vidite, kako na primer na Ogerskem na vso moč delajo na to, da se magyar orszóg pripravi za samostalno državo; da se ondi z vso močjo zatirajo tisti elementi, ki so leta 1848. in 1849. borili se za Avstrijo? (Odobrovanje na levi; poslanec Hribar: „Res je!“) Ne mislite li, da se ti dogodki od leta 1848. in 1849. lahko ponovijo, zlasti če pridejo zraven vnanji uplivi, ter se zopet oglasi na Ogerskem Kossuth II. in na Dunaji kdo drugi, ki je vnet za Veliko Nemčijo, in ali ne mislite, da je potem mogoče, da ponemčevanje Slovanov, katero se sedaj od zgoraj celo, kakor je podoba, podpira, naredi, da bo finis Austriac, finis naše slavne dinastije?

To moja gospóda, moramo pomisliti in zatorej je naša dolžnost upirati se na vso moč ponemčevanju Slovencev in sploh Slovanov v Avstriji in gledati na to, da se ti pravi avstrijski elementi ohranijo in utrdijo.

Delajmo vsi na to in jaz rečem, Avstrija nam bode enkrat za to hvaležna. (Odobrovanje na levi)

Ker torej moj predlog meri ravno na to, da se slovenski element ohrani, okrepi in utrdi, zato se nadejam, da bode našel podporo od cele slavne zbornice (veselost na levi; poslanec dr. Tavčar: „Gotovo!“) in jaz ga najtoplejše priporočam. V formalnem oziru pa priporočam, da se izroči upravnemu odseku. (Živahno odobrovanje na levi, govorniku se častita.)

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani, 13. novembra.

Deželni zbori.

Načrt zakona, s katerim bi se bile uvele direktne volitve v kmetijskih občinah za dolenjeavstrijski deželni zbor, ni dobil najvišjega potrjenja. Deželni zbor hoče baje letos znova skleniti podoben zakon v nadi, da se bode sedaj vlada udala. Liberalna večina je odločno za direktne volitve, konservativci se pa upirajo taki spremembi volilnega reda, ker se bojé, da bi potem duhovščina imela manj upliva na volitve.

Šleski deželni zbor dovolil je 30 gld. letne podpore češkemu društvu „Radhošt“, dasi je šolski odsek nasvetoval, da se prošnja odbije. Veleposestniki in poslanec Demel glasovali so s Slovani. Slovanski poslanci mislijo v kratkem interpelovati vlado, če še hoče nadalje puščati v Šleziji sedanje stanje, ki nasprotuje osnovnim zakonom.

Češkonemška sprava.

Vlada še nikakor ne misli sprave pustiti v nemar, temveč hoče porabiti ves svoj upliv, da se rešijo vsaj nekatere predloge. Da v sedanjem za sedanjí deželni zbor zakona o preosnovi deželnega kulturnega sveta ne bode rešil, to še nikakor ne bode ostrašilo vlade. Sklicati hoče deželni zbor znova po božiči, da nadaljuje svoje delo. Da se je grof Taaffe z isto odločnostjo lotil izvedenja narodne enakopravnosti, kakor se je izvršitve Dunajskih dogovorov, gotovo bi že bil davno konec narodnih bojev v Avstriji.

Sprememba poslovnega reda državnega zbora.

Omenili smo že, da se je vlada odločno potegnila za to, da se omeji svoboda govora v Dunajskem mestnem zastopu. Časopisi pa vedó povedati, da hoče vlada tudi zbornici poslancev priporočati, da spremení svoj poslovni red v enakem zmislu. Pričakovati je torej, da bodo iz državnega zbora kmalu izključevali poslance za nekaj sej, če ne bodo znali dovolj brzdati jezika.

Šod nemških zaupnikov na Moravskem je pokazal, da je že jako hudo nasprotje mej nemškimi liberalci in nemškimi nacionalci. Poslednji so posebno hudo napadali liberalne vodje in jim očitali kaj neprijetne stvari. Ta razkol se bode vsekako v kratkem pokazal tudi v deželnem zboru.

Vnanje države.

Rusija in Avstrija.

Skoro vsi listi z veseljem konstatujejo, da je carjevič na Dunaji bil tako sijajno vsprejet in vidijo v tem približanje Avstrije k Rusiji. Izražajo celo nado, da se bode ta dve državi sporazumeli tudi o orijentski politiki. Celó „Graždanan“, ki ima zveze z dvornimi krogi, naglašá, da je želeli, da se sporazumeta Rusija in Avstrija. „Novosti“ naglašajo, da Rusija rada priznava, da ima tudi Avstrija interese na Balkanu.

Srbska skupščina

snide se danes. Kakor se misli, bode skupščina zopet izbrala Panića predsednikom in Katića prvim podpredsednikom. Liberalci so jako nevoljni, da niso mogli pri volitvah dobiti večjih uspehov. Včeraj so imeli posvetovanje, bi se li udeležili zborovanja. Kaj so sklenili ne vemo še sedaj.

Anglija in Švica.

Castionija, ki je nekda umoril tesinskega državnega svetnika Rossy-ja, Anglija ne bode izročila

Švici, ker je bil svetnik umorjen ob ustaji in je torej zločin brez vsake dvojbe političen. Predvčeraj so v Londonu Castionija izpustili iz ječe.

Dopisi.

Z Notranjskega 12. novembra. [Izv. dop.]

Silna nevolja nastaja tukaj v nas, vsled poročila o Bock-u in pa v „odločnem narodnjaku“ dr. Vošnjaku. Vse bi si bili mislili, a da bode pa ta, v nas voljeni poslanec, se tako daleč spozabil, no tega nismo pač nikdar pričakovali. Lansko leto dne 18. novembra glasovalo se je po imenih v deželni zbornici radi dr. Bock-a, no in tedaj so se nam pokazali nam priljubljeni gg. odločni poslanci. Tedaj bil je tudi g. dr. Vošnjak mej njimi, in glejte pred pretekom jednega leta, je pa odločno glasoval zanj. To je, vlni se je bal nam pokazati svojo pravo barvo, letos pa, ko se je čutil skritega za zastorom tajnosti, je pa glasoval za zagrizenega Nemca. Zdaj še le vidimo mi zavedni Notranjci, da smo bili preoptimistični. Volili smo ga vselej, radi tega, ker smo ga zmatrali za odličnega narodnega mučenika, a sedaj vidimo, da smo se britko varali. Na to nam ni pozabiti in pokazati moramo, da ako ni dr. Vošnjak odločen, no in to gotovo ni, vsaj kot narodnjak ne, da hočemo mi biti odločni.

Iz Ljubljane 12. novembra. (Odgovor na poslano v št. 256.) Vsak, kdor je čital stvarno razpravo o živinski bolnici, razvidel je, da se je le hotelo opozoriti sl. kmetijsko družbo, da tudi za ta svoj zavod kaj več stori, nego dosedaj, torej kakor je bilo rečeno, da se zavod popravi in reorganizira, a ne z „očividnim namenom škodovati temu zavodu“ kakor se trdi v poslanem.

Ako se nasvetuje, da se hlevi popravijo, nastavi živinozdravnik, katerega sedaj ni na bolnici i. t. d., tega vendar ne more noben razumen človek zmatrati, da se s tem zavodu namerava škodovati. Da pa vse to gosp. Šlegelnu ne ugaja, to je pač lahko umevno, ker mož se boji za svojo mastno službo. Kaj njemu družega mar? Kar je bilo pisano o bolnici je od pičice do pičice resnica, katere nihče ne more ovreči.

Ako se v poslanem trdi, da so hlevi v bolnici pravilni, mora se taká trditev le obžalovati, in je dokaz, da se nema niti pojma, kakšen mora biti hlev, da hygieničnim zahtevam zadostuje. O anti-septičnih pripomočkih, ki se rabijo v bolnici, pa raje molčim.

Na drugo odgovoril je v poslanem že itak gosp. Skale in upam, da se sl. kmetijska družba ne bode dala po poslanem gosp. Šlegelna zapeljati in da bode vso zadevo energično v roke vzela, ter tako dokazala, da je za napredek, ne glede na to, je li gosp. Šlegelnu prav ali ne.

Mestna višja dekliška šola s slovenskim učnim jezikom v Ljubljani.

V Ljubljani 11. novembra.

V današnji seji mestnega zastopa Ljubljanskega poročal je mestni odbornik gospod Valentinčič v imenu solskega in finančnega odseka mej glasnim odobrovanjem mestnih odbornikov o tej šoli. Zato mislimo slovenskemu občinstvu ustreči, ako glavne poteze g. Valentinčiča govora priobčimo. Govornik pravi: Tretjič že se ima mestni zbor baviti z vprašanjem ob ustanovitvi višje dekliške šole v Ljubljani s slovenskim učnim jezikom. Že l. 1886 stavil se je v mestnem zboru samostalen predlog, da se v Ljubljani ustanovi višja dekliška in gospodinjška šola in izročil se je ta predlog v posvetovanje.

Bilo je mnogo sej o tej velevažni zadevi, ter se je razgovarjalo tudi o načrtih višje dekliške šole s slovenskim učnim jezikom. Dne 19. nov. 1887 l. sklical je šolski odsek posebno enketo, v katero so bili povabljeni strokovnjaki ljudskega šolstva v ta namen, da se sestavi primeren načrt za ustanovitev take šole. Enketa pripoznala je nujno potrebo ter pretresovala tudi površni načrt take šole. Mej tem pa, ko so se ta posvetovanja vršila, naredil je rodoljubni g. Josip Gorup dež. odboru ponudbo, da odkupi za 120.000 gld. dež. bolnico z vrtom vred, da prepusti bolniško poslopje brezplačno deželi ali mestu proti temu, da kdor to poslopje prevzame, — ustanovi v Ljubljani višjo dekliško šolo s slovenskim učnim jezikom. Razven tega je ta slovenski mecen „V spomin sl. vladanja Nj. Velečastva cesarja Frana Josipa I.“ in želeč, da bi svojemu slovenskemu narodu po svojih močeh glede vzgoje

in izobraževanja slovenske ženske mladine pomagal, — z ustanovnim pismom od 17. nov. 1888 — volil kapital 50.000 gld., da se napravi iz obrestij tega kapitala 10 ustanov po 200 gld. na leto za pridne dijakinje slovenske višje dekliške šole. S tem veledušnim činom rodoljubnega g. J. Gorupa postal je odnošaj glede denarstvenega vprašanja veliko ugodnejši. Ker se pa takrat še ni vedelo, bode li dežela sama obdržala darilo g. Gorupa ali pa bode to poslopje mestu Ljubljanskemu prepustila, je šolski odsek menil, da ne kaže že zdaj delati podrobnega načrta. Kadar bode to dognano, potem se sestavi podroben načrt po izgledu drugih enakih dekliških šol. Poročevalec navaja sklepe, katere je mestni odbor v seji 4. junija o tej zadevi vsprejel kateri se glase: 1.) da mestni zastop priznava nujno potrebo da se ustanovi v Ljubljani višja dekliška šola s slovenskim učnim jezikom in 2.) da sklene obrniti se do dež. odbora z vprašanjem, bode li dežela pridržala od veledušnega domoljuba g. J. Gorupa podarjena bolniška poslopja, in bode ustanovila višjo dekliško šolo, ali pa prepustila ta poslopja Ljubljanskemu mestu. Deželni zbor je sklenil: 1.) Da naj se z g. Gorupom in z mestno občino Ljubljansko obravnava o posveti sedanjih bolniških poslopij za višjo dekliško šolo, da se pojasnijo vsa dotična vprašanja ter sklene primerna pogodba katero potrditi si pridržuje dež. zbor in 2.) da naj stopi v dogovor z mestom Ljubljanskim, ali bi taisto in pod katerimi uveti hotelo prevzeti ustanovitev višje dekliške šole.

Deželni zbor izraža, da je pripravljen s primernim letnim doneskom podpirati tak učni, od mesta Ljubljanskega ustanovljeni zavod. Deželni odbor naznanjujoč te sklepe, vprašal je, ali bode mesto Ljubljansko ustanovilo višjo dekliško šolo, v katerem slučaju po besedah ustanovnega pisma bolniška poslopja njemu pripadajo. Deželni odbor je mestnemu magistratu še sporočil — da je g. Josip Gorup njemu prijavil, da bode sklenil pogodbo, z dež. odborom zaradi bolniškega poslopja in k istemu spadajočega sveta šole le tedaj, ko se reši uprašanje glede ustanovitve dekliške šole v Ljubljani.

Predno pa je to mogoče, treba je ustanoviti načela, kako bi bilo to šolo uživetvoriti, kak učni načrt se ji da. Dež. odbor sklenil je torej sklicati enketo, katera bi se bavila s tem uprašanjem. Enketa obstoječa iz zastopnikov c. kr. dež. šolskega sveta, c. kr. mestnega šolskega sveta, mestne občine Ljubljanske in dež. odbora zborovala je dne 28. avgusta t. l. Obravnavalo se je o sledečih uprašanjih:

1. Kako bode osnovana višja dekliška šola? Koliko razredov? Koliko učnih močij?
2. Kakšno omiko morajo izkazati učenke za vsprejem v to šolo?
3. Ako se nižja dekliška šola priklupi ljudski šoli po organizaciji meščanskih šol, kje naj bi se učenke poučevale v praktičnih predmetih, ročnih ženskih delih in gospodinjstvu in ali bi za te predmete treba bilo še četrtega leta.

K tej enketi povabljen je bil tudi g. J. Gorup, ki pa je bil zadržan udeležiti se je — pač jej je poslal pismo, iz katerega se razvidi, da g. Gorup ne misli na to, da bi se ustanovil kak licej ali zavod, kakor jih imajo v velikih mestih, ampak zavod, na katerem naj bi se deklice po dovršeni ljudski šoli pridobivale višje omike, kakeršna se zahteva v boljših krogih.

Iz zapisnika omenjene enquete povzame se, da se je enketa izrekla za trirazredno meščansko šolo pod moškim vodstvom, na kateri bi poučevali: 1. Ravnatelj, 3 učitelji, 1 učiteljica za ženska ročna dela. Razen teh potrebovali bi se še pomočni učitelji za francoski in laški jezik, ter za petje in telovadbo, ako bi od rednih učiteljev ne bil nihče sposoben za te stroke. Približni troški za tako šolo znašali bi 6200 gld. Glede omike, ki bi morale deklice imeti, da se vsprejmejo v to šolo, je enketa sklenila, da se zahteva: 12letna starost in vsprejemni izpit, ali pa dovršena petrazredna ljudska šola. Glede predmetov, ki naj bi se na tej šoli poučevali, je enketa sklenila, da se poučujejo sledeči predmeti: 1. leto: Krščanski nauk, slovenščina, nemščina, zemljepis, zgodovina, prirodoslovje, računstvo, geometrično risanje, prostoročno risanje, lepomis, petje, ženska ročna dela, telovadba. Za 2. in 3. leto pa še gospodinjstvo, to pa ne obligatno. Italijanščina in francoščina po vseh treh razredih pa ne obligatno.

Deželni odbor pa pravi v dopisu: „Ker se je pri enketi želja izrekla, da bi se višja dekliška šola osnovala v zvezi s petrazredno mestno dekliško šolo s slovenskim učnim jezikom tako, da bi obe šoli imeli jednega voditelja, in ker po obstoječih zakonitih določilih naprava in vzdrževanje meščanskih šol itak pripada posamičnim šolskim okrajem, je deželni odbor mnenja, da bi se namera, katero je imel g. Gorup pred očmi dala najlože uresničiti, ako stolno mesto Ljubljansko prevzame ustanovitev napominane šole, dežela pa jo primerno podpira, kakor je sklenil deželni zbor. V tem slučaju bi tudi bolniško poslopje pripadlo stolnemu mestu. Šolski in finančni odsek posvetovala sta se o tej zadevi, pa se ne strinjata z nasvetovano šolo s pedagoškega in finančnega stališča.

S pedagoškega stališča ne, ker take šole, v katero naj bi deklice z 12 letom hodile, ne potrebujemo, take šole že imamo. Mi imamo sedaj 8 razredne ljudske šole, in ko bi se od teh 3 višji razredi odtrgali, na mestu njih pa se ustanovila meščanska šola z 3 razredi, bi ne bili glede odgoje deklic nič na boljšem.

Posebno s finančnega stališča se ne strinjata odseka z nasveti enquete.

Šola, ki se namerava, ni namenjena samo deklicam Ljubljanskim — namenjena je tudi deklicam z dežele, pa ne samo kranjske, ampak tudi sosednih slovenskih pokrajin, torej naj bremena ne nosi samo Ljubljana, marveč opravičena je nadeja, da jo tudi dežela podpira. Ko bi se pa v Ljubljani ustanovila meščanska šola, bi prišlo mesto Ljubljansko v veliko zadrego, ker bi jo moralo samo vzdrževati — kajti po obstoječih zakonitih določilih naprava in vzdrževanje meščanskih šol pripada posamičnim šolskim okrajem. Razen tega bi se pa našim nemškim nasprotnikom prej ali slej zazdelo zahtevati tudi nemško „Bürger-schule“ za deklice nemške narodnosti.

Združena odseka šolski in finančni sta torej glede na to odločno proti temu, da bi se ustanovila v Ljubljani meščanska šola. Priznata pa odseka potrebo in korist višje dekliške šole ter imata pred očmi, da je prava vzgoja ženstva najvišje imenitosti za vsak narod v duševnem in gmotnem oziru, kajti povsod, kjer se nahajajo v narodnem duhu osnovane višje dekliške šole, najdemo naobraženo in za svojo narodnost naučeno žensko — in ko postane tako izobražena ženska — gospodinja — mati, je duša celi obitelji.

(Konec prih.)

Domače stvari.

— (Ustanovitev mestne višje dekliške šole) je gospodom pri „Slovenci“ skrajno neljuba, zato v včerajšnji številki mestnim očetom očitajo, da neso varčni, niti dobri gospodarji, češ: dobri gospodarji ne delajo vedno novih dolgov. S tem so se „Slovenčevi“ gospodje le osmešili, ker neso povedali, od kod naj bi se bil brez dolgov vzel denar za vojašnico, vodovod, šole in za druge nujne investicije. Mestno gospodarstvo je izborno, to priznavajo celo naši politični nasprotniki, le oni gospodje nečejo priznati, ki še neso preboleli poloma nekdanje „Mlekarske zadruge“.

— (Imenovanje.) Notarjem v Tržiči (Monfalcone) imenovan je notarski kandidat Emil Candelari iz Trsta.

— (Martinova beseda), katero je Šišenska čitalnica priredila vsa ko leto, izostane letos, v znak žalovanja po umrlem odborniku in pevovodji gosp. Franu Govekarju.

— (Vesela pevskega društva „Vesela“ v Šklednji) preteklo nedeljo obnesla se je prav dobro in je bila zelo obiskana, posebno tudi od domačega prostega občinstva. Pevski zbor, ki je mej prvimi v okolici Tržaški, pel je tri zборе in izvršil prav sijajno svojo nalogo. Donela mu je pa tudi glasna pohvala od vsega navzočega občinstva. Jednako dobro obnesli sta se deklamacija „Pevčeva kletev“ in igra „Županova Micika“, v kateri so vsi sodelujoči prav povoljno izvrševali svoje naloge. Kakor povzamemo „Edinosti“ bili sta dve so-trudnici uradno pozvani na magistrat, kjer so nanji uplivali, da bi se odpovedali, a ostali sta trdni in se nista prestrašili. Tudi tamošnji župnik obnašal se je jako breztaktno ter zapisal na vabilo, katero se mu je doposlalo: „Jo non acetto tali inviti“ (Ne sprejemljem taci povabil). Tako postopanje obsoja se samo ob sebi.

— (Akad. društvo „Slovenija“) sklenilo je devetdesetletnico rojstva našega pesnika-prvaka, dr. Fr. Preširna, proslaviti dne 3. dec. 1890 s slavnostnim koncertom. Že sedaj zagotovljeno je sodelovanje odličnih umetnikov, slovanskega pevskega društva in tamburaškega zbora akad. društva „Zvonimir“; tako da se je nadejati lepega duševnega užitka. Kakor je „Slovenija“ na Dunaji mnogokrat slavila spomin ljubljence slovenskega naroda, ter vsekdar združevala pri taci slavnosti najodličnejše občinstvo, Slovence in Slovane, bivajoče v prestolnici, kakor se je vsekdar praznoval ta spomin kakor na Dunaji, tako tudi v domovini, tako upati je tudi letos, da se bodo vsi slovanski rodovi združili v proslavo našega prvega pesnika, da ta slavnost ne bode le vredna družica onim prošlim let, temveč da jih bode še nadkrilila.

— („Popotnik“) Časopis za učitelje in prijatelje šole. Glasilo „Zaveze slovenskih učiteljskih društev v Ljubljani“ ima v 21. številki nastopno vsebino: Kako bode šolski pouk to, kar bi naj bil: vzgojevalni pouk? — Temperament gledé na vzgojo otrok. (France S. Lekše.) — Iz deželnih zborov. — Slovstvo. — Družbe sv. Cirila in Metoda redna V. velika skupščina. — Pisma iz Gradca. — Društveni vestnik. — Dopisi in druge vesti. — Razno-ternosti. — Razpisi natečajev.

— (Vabilo) k prvemu občnemu zboru „Litijanskega učiteljskega društva“ dné 19. t. m. ob 10. uri dopoldne v šolskem poslopju v Litiji z nastopnim usporodom: a) Nagovor zač. predsednika; b) poročilo o delovanju začasnega odbora; c) volitev društvenega odbora; d) pojedini nasveti. Upamo, da se tolikanj zaželenega prvega zborovanja učiteljskega društva za „litijški šolski okraj“ udeležé gospodje tovariši, gospice tovarišice (osebno iz bližnje okolice ter oni, ki so ob železnici), kakor tudi drugi razumniki slovenski v prav obilnem številu. Po geslu preuzvišenega vladarja: „Viribus unitis“ naj novo društvo krepko deluje v prid šolstva in naroda! Tedaj na snidenje 19. t. m. v Litiji! Zač. odbor.

— (Učiteljske službe.) V Kranjskem šolskem okraju se razpisujejo: 1. služba učitelja voditelja v Velesovem z dohodki III. plačilnega razreda v stalno ali začasno umeščenje; 2. služba učitelja voditelja v Olševku z dohodki IV. plačilnega razreda v stalno umeščenje; 3. služba učitelja voditelja pri S. v. A. ni nad Tržičem z dohodki IV. plačilnega razreda v stalno ali začasno umeščenje; 4. tretja učiteljska služba na štirirazrednici v Tržiči z dohodki III. plačilnega razreda v stalno umeščenje. Obrok za prošnje do dné 25. novembra.

Telegrami „Slovenskemu Narodu“:

Palermo 12. novembra. Crispi semkaj došel. Priredile so se mu velike ovacije. Zvečer bil je banket njemu na čast.

Rim 12. novembra. Kralj in kraljica povrneti se dne 14. t. m. iz Monze semkaj.

Pariz 12. novembra. Dvoboj mej Derouledom in Laguerreom bil blizu Namurja. Laguerre lahko ranjen.

London 12. novembra. Angleška križarska ladija „Serpent“ potopila se je pri predgorji Villano. (Španjska.)

Pariz 13. novembra. Kalnoky zvečer proti Dunaju odpotoval.

Palermo 13. novembra. Pri banketu, njemu na čast prirejenem, rekel Crispi, da so nasprotniki njegovi skušali črniti in pačiti njegov značaj, njegovo naravo in celo dejanja njegova, na kar se pa ni oziral, kajti politik, čegar vest je čista čez ovire, mora, ne brigajoč se za psovke, naravnost proti cilju, katerega hoče doseči. Ko bi prišli za Italijo težavni časi, bode za obrambo domovine in kralja tvegal življenje.

Madrid 13. novembra. Po semkaj došli poročili bilo je 276 osob na krovu angleške križarske ladije „Serpent“. Od teh osob so samo tri pri vasi Camarinas priplavale h kraju.

Razne vesti.

* (Dolgo potovanje poštne dopisnice.) Dne 12. septembra 1887. leta je v Sobieslavu na Češkem bila na pošto oddana dopisnica, ki je prišla v Budejevice še le dne 25. oktobra letošnjega leta. Potrebovala je 1128 dni ali 27.027 ur, za vsak meter blizu štiri minute, to je toliko časa kakor polž, predno je došla na odmenjeni kraj.

* (Zdravilna moč elektrike.) V Parizu je doktor Fort ozdravil z elektriko devetnajstletno deklico, katerej se je bil ugod v želodec tako zožil vsled neke pekoče tekočine, da ni mogla jesti. Zdravil jo je sedem tednov. Bolnica je mej zdravljem shujšala za 35 funtov.

* (Demantna poroka.) V Stockerau-u je te dni bila demantna poroka tamošnjega meščana in bivšega oskrbnika grofa Maksimilijana Brins-Freuenfeldskega Haasa. Povodom tega redkega jubileja, dala je občina 100 gold. razdeliti mej ubožce.

* (Redek grobni spomenik) dal je svojim staršem postaviti nek prebivalec mesta Saint Hilaire na Francoskem. Spomenik ima podobo Eifflovega stolpa in je sedem metrov visok. V prvem nadstropju je podoba svetega Josipa in mej glavnima stebroma je marmorna plošča, na kateri sta imeni pokojnikov.

* (Dan pred poroko umrl.) Te dni imela se je poročiti bogata dvajsetletna hči Berolinskega dr. zdravilstva P., katera sluje zaradi svoje lepote in izobraženosti. Vzeti jo je imel bogat in mlad Antwerpenski bankir. Naznanil jej je bil dan, kdaj se pripelje v Berlin. Lepa nevesta se je baš pripravljala, da pojde na kolodvor čakati ženina, ko jej prinese pismonoša list, v katerem pišejo ženi-novi stariši, da je ženina zadel mrtvoud, ko se je odpravljal v Berlin.

* (Slušateljice zdravilstva na Cu-riškem vseučilišču.) Nedavno hoteli sta dve slušateljici zdravilstva v Curihu delati prvi državni izpit. Obe sta bili Avstrijanki in sta tudi pohajali po predpisanem redu vseučilišče. Imeli sta maturitetni spričevali avstrijskih gimnazij. Vseučiliščni senat je pa spoznal, da dotični maturitetni spriče-vali ne zadostujeta in ju ni pustil k izpitu. Jedna se je takoj oglašila, da je pripravljena ponavljati izpit na kaki švicarski gimnaziji in je res maturo v Švici napravila z odliko, potem pa še 1. državni izpit zdravilstva.

* (Napoleonova listnica.) V časopisu „Volhin“ čitati je, da je na neki podolski graščini listnica, katero je izgubil Napoleon I., idoč čez Be-rezino. Od najditelja je bil listnico kupil ruski pol-kovnik grof Dunin, in papirje, ki so bili v njej, izročil vladi. Od grofa Dunina bi bil to listnico rad kupil Napoleon III., ponujal je zanj 1000 polimper-jalov, pa je grof ni hotel dati. Sedaj ima listnico neka podolska pomeščica.

* (Človekoljubne ženitbene po-nudbe.) Indijanski glavar v Severni Ameriki ob-javil je v „Prairie Journal“, da dà 1000 konj onemu belemu možu, ki je na dobrem glasu in vzame v zakon hčer njegovo. Naseliti se mora ženin v indi-janskem ozemlju in biti izurjen v kmetijstvu, da bode učil Indijance zemljo obdelovati. Konji so vredni 80.000 dolarjev. Mlada Indijanka je srednje velikosti, lepe postave in obraza, ima črne oči in lepe lase. Priljudna in prijazna je.

SLOVANSKI SVET

prinaša v 21. številki naslednjo vsebino: Nevaren praecedens? — Narodnostni princip pa narodna avtonomija. (Konec.) — O Slovencih v Rusiji. — Ruske drobtinice. — Bratje med soboj. (Dalje.) — Dopis iz Trsta. — Pogled po slovanskem svetu: a) Slovenske dežele. b) Ostali slovanski svet. — Književnost.

„SLOVANSKI SVET“ izhaja po dvakrat na mesec, vselej 10. in 25. dne meseca, in se pošilja naročniku izdajatelju „SLOVANSKEGA SVETA“ v Trst. — Naročnina znaša: za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld., za četrt leta 1 gld. Za Ljubljanske naročnike in dijakke velja: celoletno 3 gld. 60 kr., poluletno 1 gld. 80 kr., četrtletno 90 kr.

„LJUBLJANSKI ZVON“
stoji
za vse leto gld. 4.60; za pol leta
gld. 2.30; za četrt leta gld. 1.15.

Zahvala.
Vesela odbor „Matice Slovenske“ v Ljubljani po-daril je tukajšnji šolarki, oziroma učiteljski knjižnici blago-dušno več primernih knjig, v kar se s tem v imenu pod-pisane šole za ta prelepi dar najtoplejša zahvala izreka.
Na Gorici, dne 8. novembra 1890.
Anton Žager,
nadučitelj.

Javna zahvala.
Podpisano šolsko vodstvo dobilo je od slavne družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani več primernih knjig, de-loma za razdelitev mej šolsko mladino sposobnih. Za ta dar se s tem najiskrenejša zahvala izreka. Bog plati!
Na Gorici, dne 8. novembra 1890.
Anton Žager,
nadučitelj.

Pujci:
12. novembra.
Pri **Malič**: Heis, Kriger, Reingruber, Rakel, Lem-berger, Peterka, Tempes z Dunaja. — Reindl iz Belovara. — Ticozzi iz Milana. — Rapolt iz Gradača.
Pri **Slonu**: Kaufman z Beke. — Tachemanig iz Li-tije. — Haver iz Berlina. — Pavlovič iz Zagreba. — Ku-želka iz Trsta. — Hirsch, Lewin z Dunaja.
Pri **bavarskem dvoru**: Kamnik iz Trbovelj. — Lor iz Zagreba. — Pörchahar iz Postojne.
Pri **južnem kolodvoru**: Wernier iz Turina. —

Meteorologično poročilo.

Dan	Cas opa-zovanja	Stanje barometra v mm.	Tem-peratura	Ve-trovi	Nebo	Mo-krina v mm.
12. nov.	7. zjutraj 2. popol. 9. zvečer	731.5 mm. 731.8 mm. 734.0 mm.	0.8° C 3.4° C 3.6° C	brezv. sl. zah. brezv.	megla obl. obl.	0.00 mm.

Srednja temperatura 2.6°, za 1.8° pod normalom.

Dunajska borza

dne 13. novembra t. l.

(Izvirno telegrafično poročilo.)

	včeraj	danes
Papirna renta	gld. 88.75	gld. 88.65
Srebrna renta	83.90	88.80
Zlata renta	107.75	108.00
5% marena renta	101.50	101.45
Akcije narodne banke	984.00	986.00
Kreditne akcije	304.25	304.00
London	115.60	115.65
Srebro	—	—
Napol.	9.14	9.14
C. kr. cekini	5.47	5.45
Nemške marke	56.62 1/2	56.62 1/2
4% državne srečke iz l. 1854	250 gld.	132 gld. — kr.
Državne srečke iz l. 1864	100	181 50
Ogerska zlata renta 4%	102	40
Ogerska papirna renta 5%	99	60
Dunava reg. srečke 5%	100 gld.	121
Zemlj. obč. avstr. 4 1/2% zlati zast. listi	114	75
Kreditne srečke	100 gld.	184
Rudolfove srečke	10	19
Akcije anglo-avstr. banke	120	164
Tramway-društ. velj. 170 gld. a. v.	—	—

Posestvo

obstoječe iz hiše, gospodarskih poslopj, mlina, vse v dobrem stanu, dalje polje, travniki in zarašččen gozd proda se iz proste volje. — Več se izve v Gorenjih Gameljnih h. št. 8. (837—2)

PICCOLI
ESSENCA
ZELDER

priljubljena od lekarja GABR. PICCOLI-ja v Ljubljani, je zelo uplívno zdravilo, ki krepčá želo-deo, čistí, odpravlja zlato žilo in odganja gliste.

Sestavljena je iz zdravilnih, v rastlinstvo spadajočih snovij ter ni nikako drastično učinkujoče, marveč lahko, delovanje organov ureja joče zdravilo, katero organizmu kar nič ne škoduje, če se prav delj časa rabi.

Esenco za želodec pošilja izde-lovatelj proti poštnemu povzetju v skatljah po 12 steklenicah za gld. 1.36; po 24 za gld. 2.60; po 36 za gld. 3.84; po 44 za gld. 4.26; po 55 za gld. 5.26; po 110 za gld. 10.30; po 550 za 50 gld.

V steklenicah po 10 kr. v lekarni Piccoli v Ljubljani, v drugih lekarnah po 15 kr., prodaja se skoro v vseh tu- in inozemskih lekarnah. (712—9)

Paša na Nanosu.

Trg Vipava daje dne 7. decembra 1890. l. ob 1. uri popoldne v občinski pisarni za tri leta v najem

- 800 oral obsegajočo planino Ravnik,
- 600 oral veliko planino Vrlovše

pod pogoji, ležečimi v občinskem uradu vsakomur na ogled.

Najemnik mora si dobiti ali poroka ali pa na vsaktero planin vsaj 150 gld. kavicje položiti.

Županstvo občine Vipava

dne 8. novembra 1890.

(845—1)

Karol Mayer.

RAZGLAS.

S tem se otvori XV. kralj. ogerska

DRŽAVNA DOBRODEJNA LOTERIJA

katere čisti donesek

se vsled najvišjega sklepa Njega ces. in kralj. apostolskega Velečastva z dne 12. aprila 1890 tako razdeli,

da dobé po jedno desetino čistega dobička, ki je pričakovati, društvo „Belega križa“, Budimpeštansko društvo za otroške počitniške kolonije, „Marije Doroteje društvo“, dobrodelno žensko društvo v Nagy-Bánya, obrtni muzej v szellaski deželi, deželna sirotišnica občinskih in okrožnih notarjev, Miskolska sirotišnica žen-skega društva v borsodskem komitatu, zaklad, ki se osnuje za uboge uradniške udove in sirote, penzijski zavod ogerskih časnikarjev in nazadnje deželna gluho-nemnica v Zagrebu.

Dobitkov je odločenih 6767

in znašajo po naslednjem igralnem načrtu 160.000 goldinarjev, in sicer:

1 glavni dobiček	60.000 gld.		
1 dob. à 10.000 gld. = 10.000		200 dob. à 50 gld. = 10.000 gld.	
5 „ à 1000 „ = 5000			
10 „ à 500 „ = 5000		6500 „ à 10 „ = 65.000	
50 „ à 100 „ = 5000			v gotovini.

Žrebanje bode nepreklicljivo dne 16. decembra 1890.

Srečka velja 2 gld. avstr. velj.

Srečke dobivajo se: Pri loterijski direkciji v Budimpešti (Pešta, Glavni carinski urad, polnadstropje), — pri vseh loterijskih, solnih in davčnih uradih, — skoro pri vseh poštnih uradih, pri „Mercuriji“ na Dunaji in pri organih, nastavljenih v vseh mestih in večjih selih za prodajo srečk.

V Budimpešti, dne 1. oktobra 1890.

Kralj. ogerska loterijska direkcija.

(798—2)

Razpis ustanov.

Povodom praznovanja štiridesetletnice vladanja Nj. Velečastva cesarja Frana Josipa I. ustanovila je trgovska in obrtniška zbornica

8 ustanov po 25 gld. za onemogle obrtnike vojvodine Kranjske.

Te ustanove se s tem za leto 1890 razpisujejo. Prošnje naj se podpisani zbornici

do 28. novembra t. l.

pošljejo, priloži naj se jim pa od župnijskega in občinskega urada potrjeno dokazilo, da je prositelj bil obrtnik, da zdaj zaradi one-moglosti ne more več delati in da je ubog.

V Ljubljani, dne 10. novembra 1890.

(843—2)

Trgovska in obrtniška zbornica za Kranjsko.

„THE GRESHAM“

zavarovalno društvo za življenje v Londonu.

Filijala za Avstrijo:

Dunaj, I., Giselastrasse št. 1, v hiši društva.

Filijala za Ogersko:

Pešta, Franz-Josefsplatz št. 5 in 6, v hiši društva.

Društvena aktiva dne 30. junija 1889 frank. 106,578.528-96
Letni dohodki na premijah in obrestih dne 30. junija 1889 19,328.518-86
Izplačitve zavarovalnin in rent in zakupnin itd. za obstanka dru-štva (1848) 219,930.701-87
V poslednji dvanajstmesecni poslovalni periodi uložilo se je pri društvu za 49,069.600—
novih ponudb, vsled česar znaša skupni znesek za obstanka društva na uloženi ponudbah 1,610,827.280—
Prospekte in tarife, na podlagi katerih izdaja družba police, kakor tudi obrazce za predloge daje brezplačno

Glavna agentura v Ljubljani, na Tržaški cesti št. 3, II. nadstropje pri Guido Zeschkotu. (160—8)